

УДК 657

Лищенко О. Г.¹, Ткаченко Ю. В.²

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕЗ-0515м НУ «Запорізька політехніка»

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови функціонування підприємств в Україні характеризуються високим рівнем конкуренції, нестабільністю зовнішнього середовища та обмеженістю ресурсів, що обумовлює особливу роль ефективного управління витратами. У цьому контексті витрати операційної діяльності виступають ключовим об'єктом бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, оскільки саме вони безпосередньо впливають на формування фінансових результатів підприємства. Рациональна організація обліку витрат забезпечує інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та підвищення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання.

Економічна сутність витрат полягає у вартісному відображенні використаних у процесі діяльності підприємства ресурсів – матеріальних, трудових, фінансових та інших. Витрати є невід’ємною складовою господарського процесу, оскільки виникають на всіх його стадіях: від виробництва до реалізації продукції. У сучасній економічній теорії витрати розглядаються як багатогранна категорія, що поєднує як фактичне споживання ресурсів, так і альтернативну вартість їх використання, що є важливим для управлінського аналізу.

З позицій бухгалтерського обліку витрати визначаються як зменшення економічних вигід унаслідок вибуття активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства. Такий підхід закріплений у національних стандартах бухгалтерського обліку і забезпечує уніфіковане відображення витрат у фінансовій звітності. Водночас бухгалтерське трактування не повністю враховує управлінський аспект витрат, зокрема їх релевантність для прийняття рішень.

Особливе значення має класифікація витрат, яка дозволяє систематизувати інформацію відповідно до цілей управління. У сучасній практиці витрати поділяються за видами діяльності на операційні, фінансові та інші. При цьому операційні витрати займають центральне місце, оскільки пов’язані з основною діяльністю підприємства та формують основну частину його витрат. До їх складу належать собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Класифікація витрат також має важливе значення для управлінського обліку. Вона дозволяє виділяти релевантні та нерелевантні витрати, контрольовані та неконтрольовані, постійні та змінні, що є основою для аналізу ефективності діяльності підприємства. Такий підхід забезпечує можливість оцінювання впливу управлінських рішень на фінансові результати та визначення резервів зниження витрат.

Важливим аспектом дослідження є нормативно-правове регулювання обліку витрат. В Україні основним документом, що визначає методологію обліку витрат, є НП(С)БО 16 «Витрати», яке регламентує їх склад, порядок визнання та відображення у фінансовій звітності. Дотримання вимог цього стандарту забезпечує достовірність облікової інформації та її порівнянність між різними підприємствами.

У сучасних умовах господарювання особливого значення набуває інтеграція обліку витрат у систему управління підприємством. Витрати розглядаються не лише як об’єкт обліку, а як інструмент управління ефективністю діяльності. Це передбачає використання облікової інформації для планування, контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень, що спрямовані на оптимізацію витрат та підвищення прибутковості.

Отже, витрати операційної діяльності є ключовим елементом системи управління підприємством, що визначає його фінансову стійкість та конкурентні позиції. Ефективна організація їх обліку, обґрунтована класифікація та використання в управлінських цілях створюють передумови для підвищення результативності діяльності підприємства та забезпечення його сталого розвитку.